

Tractatvs De Magis, Veneficis Et Lamiis, Deqve His Recte Cognoscendis Et Pvniendis

Propter Varias & controversas de hac quaestione hominum sententias,
vtilissimus & cunctis ad Rerumpublicarum gubernacula sedentibus
maxime necessarius ... in tres libros distributus

Qvomodo Contra Magos, Veneficias, Et Lamias procedatur

Gödelmann, Johann Georg

Francofurti, 1591

VD16 G 2487

Capvt I. An in crimine veneficij seruandus sit processus ordinarius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61533)

LIBRI III. CAPVT I.

AN IN CRIMINE VENE- FICII SERVANDVS SIT PRO- CESSVS ORDINARIVS.

Summæ.

- 1 *In nullo alio delicti genere Iudex tam facile à tramite Iustitiæ aberrare potest, ac in crimine veneficij.*
- 2 *Cautè agendum in criminalibus.*
- 3 *Deus est vindex Iudicij iniqui.*
- 4 *Tragicus exitus Regis Gothorum Theodorici.*
- 5 *Laus Pomponij Attici.*
- 6 *Sanguinem innocentum de manu Iudicum requirit altissimus.*
- 7 *Angeli Dei intersunt iudicij.*
- 8 *Consuetudo iudicandi in Æthiopia.*
- 9 *Cognitio causarum criminalium apud Romanos solum consulibus compete-
bat.*
- 10 *Pontifices hanc potestatem postea labefactârunt.*
- 11 *Pontifices capite damnatos executioni subtraxerunt.*
- 12 *Pontifices secleratis hominibus Ecclesiam pro asylo aperuerunt.*
- 13 *Occursus Pontificum sæpè ductos ad supplicium seruabat.*
- 14 *Causæ criminales plebeis hominibus demandatæ.*
- 15 *Carolus V. cum statibus Imperij in constit. publicorum iudiciorum
absurdas consuetudines abrogauit.*
- 16 *Iudex peritiores consulere debet.*
- 17 *Iudex secundum leges iudicare debet.*

2

- 18 *Iudex debet habere duas sales scientiæ & conscientiæ.*
 19 *Ioannes Bodinus asserit in crimine veneficij ordinariam viam accusationis teneri non oportere.*
 20 *Communis est Dd. sententia, ordinarium processum etiam in hoc crimine obseruandum.*
 21 *Explicatio legis 8. D. De Public. Iudicijs.*
 22 *Ordo exercendorum publicorum iudiciorum in usu esse desijt.*
 23 *Matthæi VVesenbecij l C. laus.*
 24 *Iudicia criminalia redacta sunt ad formam civilium.*
 25 *Iudex non seruans ordinem iuris pro priuato habetur.*
 26 *Iudicis officium est vtramq; partem audire.*
 27 *Dictum Senecæ.*
 28 *Consuetudo Alexandri Magni in dijudicandis causis capitalibus.*
 29 *Distichon poëta.*
 30 *Iudex constitutionem Carolinam obseruare debet.*

1 *Um in nullius criminis cognitiõe & dis-*
 2 *quisitioe ad eò facillimè Iudices à tramite Iustitiæ,*
 3 *puniendo innocentes & dimitendo nocentes, ab-*
 4 *errare possint, ac in crimine veneficij: Ideo cautè*
 5 *agendum est, quãdo de vita, existimatione & san-*
 6 *guine hominis (quibus rebus in orbe terrarum nihil est pretio-*
 7 *sus) iudiciũ ferendum est: ne Iudices ex affectu, vel ignorantia,*
 8 *aut dubia conscientia aliquid admittant, cuius ipsos postea pœ-*
 9 *niteat, & verum experiantur, quod Poëta canit:*
 10 ¶ *Iudicij vindex tandem Deus extat iniqui. ¶ Ignorantia enim*
 11 *iudicis interitus & calamitas sæpè est innocentis. Et tales socij*
 12 *plerunque testem conscientiam secum circumferunt, quæ ta-*
 13 *meti veluti canterio vsta, ad tempus securè conquiescit, tamen*
 14 *aliquando, idq; in articulo mortis, tanquam è suauis somno ex-*
 15 *citata, instar mille testium erit, & grauius affliget cor, quàm vlla*
 16 *lacera*

DE MAGIS ET VENEFICIS.

laceratio corporis, corpus cruciari potest. Idque verissimum esse inter alia exempla, etiam tragicus exitus Theodorici Gothorum regis Arriani abundè testatur. Nam cum is Symmachum & Boëtium, quia impedierant ne Arriani Ecclesiæ traderentur, interfici misisset, hanc iniustam crudelitatem hæc poena secuta est: non multò post eorum necem, cum ecenanti propositum esset in mensa grande caput piscis, visus est sibi cernere caput Symmachi horribili rictu, & flammeis oculis minitantis ipsi. Subitò igitur consternatus & tremens iussit se in lectum collocari, & accersito medico Elpidio, narrauit amicis terribilem illam Symmachi speciem conspectam, & in deploratione sceleris sui paulò post extinctus est.

Cicero Pomponium Atticum vel ob id quondam maximè laudabat, quòd ab eo nihil vnquam viderit temerè fieri, præsertim in pronuntiandis litibus: quando hinc nos attentiores esse oportet Christianos, in christiano sanguine aut capite iudicando, ne quid temerè aut malitiosè in eum statuamus: Cuius sanguinem de manu nostra requiret altissimus: huic enim reddenda est ratio administrati iudicij. Hinc Iosaphat rex Iudæ commendans Iudicibus officium suum. Videte, ait, quid sitis facturi, & mementote à vobis exerceri iudicium Dei. 2. Paralip. c. 19. Et in orientis partibus actores apprehendentes oram vestimenti eorum, quibus cum iure experturi sunt, dicere solent, Adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affirmabant, interesse Angelos Dei iudicij. Franciscus Aluarezius scribit, iudices in Ethiopia insidentes subsellijs, relinque vacuas in editiore loco cathedras duodecim, & dicere has sedes Angelorum esse. Sanè cognitio causarum criminalium apud veteres Romanos, non nisi ijs, qui merum imperium habuerunt, putà consulibus, pratoribus, competeat: in cuius potestatis signum, securim cum fascibus virgarum listores præferabant, vt testatur I. Feneffel. in libel. suo De magistrat. Roma. c. 7. Existimabant enim veteres Romani

4
 hac potestate disciplinam publicam conseruari, eaq; Maieſta-
 tem imperij Romani maximè contineri, ideòque eam non niſi
 10 viris prudentibus & iuſtis committendam eſſe. Poſtea verò Ec-
 cleſiaſtici ad hanc potestatem labefaſcendam, & Imperium Ro-
 manum ſubuerrendum, vt Nicolaus Vigelius in ca. conſt. crim.
 ſcribit, potentia ſua augenda gratia aſſeruerūt, eam legibus di-
 uinis repugnare, hoc nimirum prætextu, quòd Deus non velit
 mortem peccatoris, ſed magis vt viuat & conuertatur. Hinc diſ-
 11 putatio illa iuris Pontificij orta eſt. An hominem vltimo ſuppli-
 cio afficere liceat. Hinc Clerici & monachi capite damnatos ex-
 ecutioni ſubtraxerunt, ſuisq; monaſterijs incluſerunt: quorum
 temeritati conſt. Imp. Arcadij & Honorij obuiatum eſt l. 6. C.
 12 de Episcop. audient. Hinc etiam ſcleratis & facinoroſis homi-
 nibus aſylum in Eccleſia dederunt, & tam perſonas, quàm loca
 Eccleſiaſtica à cognitione cauſarum criminalium exemerunt c.
 cum Eccleſia. De immunitate Eccleſia c. 2. §. ceſſent in Eccle-
 13 ſijs eod. tit. num. 6. Occuſus quoque Pontificum ſæpè ſeruabat
 ductos ad ſupplicium. Iacobus Cuiacius in d. l. 6. idquè veſtalibus
 etiam erat conceſſum. Vide Alexan. ab Alexandro §. Genial. 12.
 & hodiè ex communi opinione Cardinalibus. Clarus §. ſentent.
 14 §. fin. qu. 98. v. vltèrius quæro. Qua ſua hypocrifi hanc potesta-
 tem, & hoc merum Imperium adeò deteſtandum vùlgò fece-
 runt ij, qui nunc ex leui aliqua cauſa homines comburunt, vt
 Principes & Nobiles viros huius ſua potestatis paderit, cauſas-
 que criminales meri imperij plebeis hominibus mandârunt
 dijudicandas: hinc abſurdiſſimæ conſuetudines introductæ, &
 vel in fontes cum fontibus damnati, vel fontes cum in fontibus
 15 abſoluti, prout iudices vel ſeueritatis vel clementia gratiam af-
 ſectârunt. Quam rem tandem Corolus V. Imperator cæteri que
 Imperij ordines, ad ſuam curam reuocantes, conſtitutiones pu-
 blicorum iudiciorum in Comitijs tum Auguſtanis tum Ratiſ-
 bonenſibus. Anno 1532. promulgârunt, atque eas religioſè ob-
 ſerua-

DE MAGIS ET VENEFICIS

seruandas, iudices cum suis Assessoribus ac ministris iureiuran-
do peculiari astrinxerunt, & ad ius commune eiusq; peritos con-
sulendos remiserunt. In dubijs namque & obscuris quæstioni- 16
bus, iudex peritiores consulere iubetur. Nov. 113. §. 2. concordat
c. 7. constitut. Carolinae. Et Iudex secundum leges iudicare de- 17
bet, nec audiendus est is, qui dicit, ex æquitate esse pronuntiādū,
quam quisque pro suo affectu adducere potest. Mynsing. cent. 6.
obser. 97. num. 8. Nam cum se & iudicium suum præfert legibus,
per hoc facit iniuriam legib. §. oportet in Auth. De iudic. Nisi 18
fortè esset talis iudex, qui haberet duos sales, conscientia & sci-
entia. Ioan. Sichardus in l. 1. C. de sent. ex breuic. recit. vbi ait: Si
duo sales adfuerint, conscientia & scientia, tunc admittam, vt
pro sua conscientia iudicet: si autem non adsint, tunc iudicium
ipsum & conscientiam eius, quæ est contraria legibus, habebō
pro diabolica. His præmissis ad propositam quæstionem perue-
niamus. An in crimine Veneficij iudex ordinarium processum
admittere debeat. Ioannes Bodinus I. C. de Dæmon. lib. 4. cap. 3. 19
scribit. In causis criminalibus ac imprimis in veneficij & sortilegij
crimine, ordinariam accusationis viam teneri nō oportere, sed
potiùs veritatem quibuscunque modis indagandam esse, argu-
mento l. 1. D. De Publicis iudicijs, vbi Paulus scribit. Ordo exer-
cendorum publicorum capitalium in vsu esse desiit. Sed iuris 20
est, ad eòque omnium I. Consultorum sententia, processum or-
dinarium tam in criminalibus, quàm civilibus seruandum, &
præcipuè in crimine veneficij, prout patet ex constitutione Ca-
rolina, & l. 16 C. de Pœnis. Vbi Imperator tradit hunc ordinem,
quòd ad sententiæ executionem vel pœnæ irrogationem non
perueniamus, nisi priùs causa cognita, aliàs acta essent nulla.
Inuersio enim vel præposteratio ordinis vel formæ facit actum
nullum. Fichardus Conf. 105. vbi vide. Non obstat l. s. quam Bo- 21
dinus adfert. Nam Paulus ibi de scrupulosis solemnitatibus &
veteribus iudiciorum formulis loquitur, quæ hodiè sunt subla-
ta. Or-

- 22 *ta.* Ordo enim exercendorum publicorum iudiciorum, cuius Cicero pro Roscio Amerino, pro Milone & alijs locis, Livijs lib. 1. alijq; meminerunt, in usu esse desuit, vt rectè notauit VVe-
- 23 senbecius, quem solida iuris peritia, indefessum studium, præcellens iudicium, admiranda memoria, consilij dexteritas, deuota pietas, singularis beneficentia erga plurimos, maiorem in modum superstitem & viuum nobis commendarunt, Iuris consultus de tota Iurisprudencia optimè meritis, præceptor fidelissimus, in Parat. D. De publ. iud. num. 4. Iudicia enim Criminalia, perindè vt in ciuilibus, ad quorum formam hodiè penè sunt redacta, cùm primis ordinanda, & totus processus vsitato more
- 25 conficiendus, VVesenb. inst. De Publ. iud. num. 10. Iudex enim non seruans ordinem iuris pro priuato habetur, nec iudicis nomine dignus, si non est in eo iustitia, c. forus. §. Iudex de verbo. sig. Et iustitia fieri dicitur, quando iuris ordine seruato proceditur, & litigatores causæ suæ merita explicantes, tam in ciuilibus, quàm criminalibus patienter audiuntur l. 9. cum Auth. seq. C.
- 26 De iudicijs. Iudicis enim officium est, vtramque partem benignè priùs audire, quàm iudicare & condemnare, non præcipitare iudicium, sed cuncta maturè rimari, neque ab executione incipere. Idq; exemplo Dei, qui etsi notum haberet lapsum Adæ, tamen eum inauditum condemnare noluit, sed eum priùs vocauit & audiuit. Genesis. 3. versiculo. 3. capit. Deus omnipotens.
- 27 2. quæst. 1. Et Seneca in Medea piè dixit. Eum qui statuit aliquid parte inaudita altera, æquum licet statuatur, haud tamen æquum esse. Sanè iudices sæpenumerò tantam fidem calumniatoribus & delatoribus adhibēt, vt delatus priùs supplicium ferat, quàm cognoscat, qua de causa supplicium inferatur tantum abest vt antè auditus, & causa legitimè cognita sit. Et quanq̃ in publicis iudicijs ambæ partes sæpè solemniter audiantur, tamen etiam ibi ne auditus quidem non auditur, animo iudicis vel fauore accusatoris, vel inuidia rei, vel somnolentia, vel rerum imperitia occupat.

occupato. Alexan. Magn^o cum in causis capitalibus sederet iudex, 28
accusatori alteram aurem occludebat: Rogatus cur id faceret? Re-
spondit: Alteram integram seruo reo. Vnde illud distichon.

Cur geminas homini concessit Iuppiter aures,

29

Possit ut hæc læsis, illa patere reis.

Tutissimus itaq; modus est, ut iudex Constitut. Carolinas, in o- 30
mnib^o sequatur, & præ oculis habeat, hoc si fecerit, & illeſam habe-
bit conscientiam, & tramites iustitiæ nõ transgredietur, prout habe-
tur, in c. 83. In allen Peinlichen Gerichtliche Handeln / sollen Rich-
ter vnd Schöppen / die vnser Ordnung vnd Sazung gegenwertig
haben / vnd darnach handeln / auch den Partheyen / so viel jnen zu jren
Sachen noth ist / auff jhr begeren / dieser vnser Ordnung vnderrich-
tung geben / sich darnach wissen zu haltē / also / dz sie durch Unwissen-
heit derselben nit verführ̄t oder gefärt werden. Id est, volumus ut in
omnib. caus. crimin. Iudices & Scabini constitutiones has semper
præ oculis habeant, litigantesq; ex ijs, vbi petierint instruant, ne i-
gnorantia harum in periculum aliquod incidant.

CAPVT II.

QUOMODO CONTRA MAGOS ET VENEFI-
cas per viam accusationis procedatur.

Summæ.

- 1 In causis criminalibus, quot modis procedatur.
- 2 In constitutione publici iudicij necesse est ante omnia de accusatore quari.
- 3 Accusatio quid.
- 4 Magos & Veneficas accusare possunt omnes.
- 5 Accusator tenetur crimen probare.
- 6 Accusatione instituta, satisfactiones prestanda sunt.
- 7 Vſitata quondam in crimen inscriptio obſoleuit.
- 8 Litis quoque contestatio fieri debet.
- 9 Recipiuntur quoq; exceptiones, defensiones & probationes.
- 10 Probationes debent esse liquidissima.
- 11 Post ipsam sententiam defensionis probatio in criminalibus recipitur.
- 12 An in criminalibus admittatur procurator.

F

13 Ratio